

Həmyerlimiz haqqında nə bilirik?

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 95 illiyi haqqında Qəbələ qəzetində "Müstəqilliyimiz əbədidir" məqaləm dərc edildikdən sonra həmyerlimiz olduğu güman edilən Şəfi bəy Rüstəmbəyli haqqında araşdırmalar aparacağı qərara aldım. Bu məqsədlə muzeyimizin zəngin kitabxanasından 1990-cı ildən sonra çap edilən 1918-1920-ci illərə aid bir çox kitab, qəzet və jurnal seçdim. Diqqətimi ilk cəlb edən "Azərbaycan Demokratik Respublikası" (1990) kitabı oldu. SSRİ-nin hələ hökm sürdüyü bir dövrdə belə bir kitabın çap edilməsi böyük cəsarət tələb edirdi. Kitabda 1918-ci ildə Milli Şuranın yaradılması, "İstiqlal Bəyannaməsi"nin qəbul edilməsi və Demokratik respublikanın hökumət rəhbərləri barədə ətraflı məlumat verilir. Mən Şəfi bəy Rüstəmbəylinin adına bir neçə yerdə rast gəldim və onun barəsində az da olsa məlumat topladım.

Şəfi bəy Rüstəmbəyli Azərbaycanın ictimai-siyasi tarixində özünəməxsus iz qoyub gedən görkəmli şəxsiyyətlərdən biri olmuşdur. O, orta təhsilini Gəncə Klas-

sik Gimnaziyasında başa vurmuşdur. 1911-ci ildə Kiyev şəhərində universitetə daxil olmuş və burada "Azərbaycan Həmyerlilər Təşkilatı"na üzv olmuşdur. Kiyev həyatı onun bir siyasi və ictimai xadim kimi formalaşmasında dərin iz buraxmışdır. O, 1916-cı ildə ali hüquqşünas diplomu alaraq Gəncəyə qayıtmış və dairə məhkəməsinə işləmişdir. 1917-ci ilin aprel ayında Bakıda Qafqaz müsəlmanlarının qurultayında Azərbaycana muxtariyyət verilməsini tələb edənlərdən biri də Ş. Rüstəmbəyli olmuşdur. O, həmin ilin mayında Moskvada keçirilən Rusiya müsəlmanları qurultayında da iştirak etmişdir.

Şəfi bəy Rüstəmbəyli 1917-ci il noyabrın 15-də yaranmış Zaqafqaziya Seymi müsəlman fraksiyasının fəal üzvlərindən biri idi. 1918-ci ildə Milli Şura tərəfindən qəbul edilən "İstiqlal bəyannaməsi"ni imzalayan 24 nəfərdən biri də Şəfi bəy Rüstəmbəyli olmuşdur. O rus dilində nəşr olunan "Azərbaycan" qəzetinin ilk redaktoru, mətbuat haqqında qanunun müəllifi idi. Azərbaycan parlamentinə deputat seçilib, daxili işlər

nazirinin müavini vəzifəsində çalışmışdır.

Parlament haqqında qanunun qəbul edilməsindən sonra Bakıda siyasi mübarizə son dərəcə kəskinləşmişdi. Xüsusən, Azərbaycanda məskunlaşan qeyri yerli əhali bu qanunu düşmencəsinə qarşıladı, parlamentin yaranmasını "böyük, bölünməz Rusiya"ya qarşı xəyanət hesab etdiklərini bildirdilər. Bu zaman Ş. Rüstəmbəyli çıxışında parlamentin istiqlalçılıq uğrunda mübarizəyə hazır olduğunu demiş, Azərbaycanda olan demokratik qüvvələri parlament vasitəsilə yeni Azərbaycanın qurulmasında iştirak etməyə sələmiş, milli dövləti daxilən möhkəmlətmək çağırışları ilə xalqa müraciət etmişdir.

1920-ci il 27 aprel hadisələrindən sonra Şəfi bəy Rüstəmbəyli Gürcüstanın paytaxtı Tiflisə köçməli olmuşdur. O, Tiflisdə ikən də siyasi fəaliyyətini davam etdirir, "Azərbaycanı xilas etmək komitəsi"nə rəhbərlik edir. 1921-ci ilin fevralında Gürcüstanın 11-ci qızıl ordu tərəfindən işğalından sonra o, Türkiyənin o vaxtkı paytaxtı İstanbula köçmüşdür. İstanbula yaşa-

yarkən Şəfi bəy "Yeni Qafqaziya", "Azəri türk", "Odlu yurd", "Azərbaycan yurd bilgisi" jurnallarında Azərbaycanın siyasi həyatında baş verən hadisələri əks etdirən bir sıra məqalələr çap etdirmişdir. Ş. Rüstəmbəyli 1960-cı ildə Türkiyədə vəfat etmişdir.

Şəfi bəy Rüstəmbəylinin tərcümeyi-halı barədə materiallarda müxtəlif fikirlər söylənilir. 28 noyabr 1991-ci il Azərbaycan qəzetində "Tarixin yaddaş salnaməsi" sərəlövhəsi altında getmiş məqalədə: "Şəfi bəy Mustafa oğlu Rüstəmbəyli 1893-cü ildə Gəncə Şəhərində Dünyaya göz açmışdır". 9 may 1991-ci il "Odlar yurdu" qəzetində Mövsüm Əli oğlunun "Bu barədə ilk dəfə" rubrikası altında getmiş məqalədə Ş. Rüstəmbəyli haqqında qeydlərdə deyilir: "Ş. Rüstəmbəyli 1893-cü ildə Ağdaş qəzasının Məmmədli kəndində anadan olmuşdur."

Azərbaycan Yazıçılar və Jurnalistlər Birliklərinin üzvü olan həmyerlimiz Ramin Hüseyn oğlu Məmmədov özünün "Qəbələ ziyalıları" (Bakı 2005) kitabında Şəfi bəy Rüstəmbəylinin qohumu Səbilə xanımla görüşdüyünü

qeyd edir və onun dilindən aşağıdakı məlumatları əldə etdiyini yazır: "Mən Şahmalıyeva Səbilə Hacı qızı Şəfi bəy Rüstəmbəylinin qardaşı qızıyam. Şəfi bəyin böyük qardaşı Cəfər bəy olub, sonra Şəfi bəy, Hacı bəy (mənim atam) və kiçik qardaş Baxış bəy. Şəfi bəy 1893-cü ildə Qutqaşın rayonunun Mamaylı kəndində dünyaya gəlib, anası Ülkər xanımdır. Şəfi bəy heç vaxt Ağdaşda olmayıb, amma Gəncədə oxumuş və işləmişdir".

Qeyd edildiyi kimi Ş. Rüstəmbəyli 1893-cü ildə dünyaya gəlmiş və həmin dövrdə Mamaylı kəndinin Ağdaş qəzasına tabe olduğunu nəzərə alsaq Ş. Rüstəmbəylinin həqiqətən həmyerlimiz olduğunu təsdiqləmək olar.

Şəfi bəy Rüstəmbəyli haqqında məlumatı olan və həmin kənddə yaşayan uzunömürlü şəxslərdən onun barəsində muzeyimizə bildiklərini xəbər verməsini xahiş edirik. Tariximizi araşdırıb öyrənmək, onu gələcək nəsillərə düzgün şəkildə çatdırmaq bu gün muzeylərin üzərinə düşən əsas vəzifələrdən biridir. Çünki, keçmişini bilməyən xalqın gələcəyi olmaz.

Tahirə ŞƏFİYEVA,
Qəbələ rayon Tarix-Diyarşünaslıq Muzeyinin əməkdaşı.

Tarix boyu elmə, biliyə yiyələnmək və onu tədris etmək şərəfli bir peşə hesab olunub. İslama görə isə elm öyrənmək Allaha ibadət qədar əhəmiyyətlidir.

Müstəqil Azərbaycanda dövlət təhsilin ilk pilləsi olan ümumtəhsil məktəblərində daim islahatlar aparır, müasir cəmiyyətin müasir tələblərə cavab verən gənc nəslin formalaşması üçün çox mühüm tədbirlər həyata keçirir. Bu tədbirlər, demək olar ki, hamıya yaxşı məlumdur.

Ölkəmizdə təhsil müəssisələrində vahid məktəbli formasının tətbiq edilməsi alqışalayaq addımlardan biridir. Vahid məktəbli formasının qəbul edilməsinin müsbət nəticəsi çox böyükdür. Məktəblərdə vahid məktəbli formasının olması şagirdlər arasında sosial sahədə olan fərqi aradan qaldırdı. İstifadə olunan vahid məktəbli formasında məktəblilərin imici səliqəli və yaraşığı tərzdə görünür.

Azərbaycan statistikasına görə Azərbaycanda 60 minə yaxın əlil uşaq var. Onlardan yalnız 12 minə təhsilə cəlb olunub. Qalan əlil uşaqlar təhsil almaqdan kənar qal-

Xüsusi qayğıya ehtiyacı olan uşaqların təhsilinə diqqəti artırmaq

mışlar. Təhsilə cəlb olunanların əksəriyyəti xüsusi məktəb və internat məktəblərdə oxuyur. Xüsusi qayğıya ehtiyacı olan uşaqlar özləri kimi əlil uşaqlarla qapalı şəraitdə təhsil alırlar. Belə uşaqlar digər uşaqlarla ünsiyyətə girməkdə çətinlik çəkir və özlərini bir növ cəmiyyətdən təcrid olunmuş hiss edirlər. Sağlam uşaqlar əlil uşaqlarla eyni məkanda olduqda onlara təzyiqlər edir, başqa müstəvidən baxırlar. Bunun qarşısını almaq üçün dövlət tərəfindən əlil uşaqların cəmiyyətə inteqrasiya edilməsi sahəsində olan təlimlərə geniş yer verilir. Müasir təhsil və tədris sistemi xüsusi qayğıya ehtiyacı olan uşaqları inkluziv təhsilə cəlb edir. Sağlamlıq imkanları məhdud şəxslər üçün xüsusi təhsil sistemi metodundan istifadə edilir. Xüsusi təhsilin verilməsində məqsəd sağlamlıq imkanları məhdud olan şəxslərə zəruri bilik, vermək,

müəyyən bacarıq və vərdişləri inkişaf etdirmək, onların cəmiyyətə uyğunlaşmasına şərait yaratmaq, özünəxidmət bacarığı öyrətmək, əmək fəaliyyəti ilə məşğul olmasına köməklik göstərmək və ailə həyatına hazırlanmasını təmin etməkdir.

Xüsusi qayğıya ehtiyacı olan uşağın valideyni övladının məktəbdə təhsil almasına görə müraciət etdikdə mütləq tibbi-sosial komissiyanın rəyini direktora təqdim etməlidir. Son dövrlər xüsusi qayğıya ehtiyacı olan uşaqların təhsil almaqda valideynlərin diqqətinin vacibliyi geniş şəkildə artmışdır. Hal-hazırda rayon və kənd məktəblərində həddindən artıq müəllim ordu olmasına baxmayaraq təəsüflər olsun ki, loqoped, deffektoloq, psixoloq təhsili alan mütəxəssislər yoxdur. Mütəxəssislərin olmaması faktı xüsusi qayğıya ehtiyacı olan uşağın

orta məktəbdə sağlam uşaqla birlikdə təhsil almaq keyfiyyətini aşağı salır.

Qəbələ Uşaq və Ailələrə Dəstək Mərkəzinin əsas fəaliyyətindən biri də təhsildən yayınmış əlil uşaqları aşkara çıxarmaq, onlara lazımi köməklik göstərməkdir. Buna görə də Uşaq və Ailələrə Dəstək Mərkəzinin kollektivi tez-tez şəhər, qəsəbə və kəndlərə səfərlər təşkil edir. Aparığımız monitorinqlər nəticəsində aşkar olunur ki, evdə təhsil almaları uşaqların çoxuna bəzən laqeyid yanaşılır. Hətta, bəzi hallarda evdə dərs keçilməsi vacib sayılan və xüsusi qayğıya ehtiyacı olan şagird təhsil almaqdan məhrum olur. Nəticədə xüsusi qayğıya ehtiyacı olan şəxsin illər keçdikdən sonra özünüqiymətləndirmə hissi çox aşağı olur. Burada valideynin laqeydliyi də qeyd olunmalıdır. Qəbələ Uşaq və Ailələrə Dəstək Mərkəzi be-

lə neqativ hallarla üzləşdikdə onu yerində həll edir.

Təhsil, bilik və vərdişlərin, məlumatların gənc nəsle ötürülməsi və öyrədilməsi bir prosesdir. Bu prosesi idarə edən tərəf müəllimdir. Hər bir şagirdin yaxşı təhsil alması özünün, valideynlərinin və müəllimlərinin birgə zəhməti nəticəsində baş verir. Valideyn övladının yaxşı təhsil alması üçün ona daim yardımçı olmalı və müəllimlərlə müntəzəm əlaqə saxlamalıdır.

Cəmiyyətimizin hər zaman savadlı, müasir düşüncəli və intellektual səviyyədə olan layiqli vətəndaşlara ehtiyaçı var. Bu məsələnin həlli üçün pedaqoji kollektivlər təhsilin ən mütərəqqi formalarından istifadə edilməsinə diqqət daim artırılmalıdır.

Günay KƏRİMOVA,
Qəbələ Uşaq və Ailələrə Dəstək Mərkəzinin metodisti.